

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 1

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-400-4 (tom 1)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk , Współpraca gospodarcza na pograniczu polsko-czeskim – aspekty przestrzenne i instytucjonalne.....	13
Marzena Adamczyk , Rola Rady Stabilności Finansowej w zapobieganiu kryzysom finansowym.....	24
Eric Ambukita , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim	33
Anna Barwińska-Małajowicz , Absolwenci szkół wyższych w kontekście (nie)dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców. Analiza porównawcza na przykładzie wybranych regionów w Polsce i Niemczech	43
Zbigniew Bentyn , Kryzys polityczny i jego logistyczne konsekwencje dla międzynarodowej sieci dostaw	54
Zbigniew Binek , Minimalizacja kosztów wprowadzenia euro w Polsce – doświadczenia krajów wchodzących do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz rozwiązania własne	64
Joanna Bogolębska , Doświadczenia gospodarki światowej ze stanami globalnych nierównowag płatniczych w kontekście ich kryzysogenności.....	74
Jarosław Brach , Pozycja polskich międzynarodowych drogowych przewoźników ładunków na europejskim rynku drogowego międzynarodowego transportu towarowego – przyczyny sukcesu	85
Magdalena Broszkiewicz , Kreowanie wartości dla akcjonariuszy jako instrument rozwoju i kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej współczesnych rynków kapitałowych.....	105
Dominika Brzęczek-Nester , Pozycja konkurencyjna polskiego przetwórstwa przemysłowego w kontekście wyników handlu zagranicznego w latach 2006-2011	115
Katarzyna Brzozowska , Wpływ kryzysu finansowego na otoczenie regulacyjne biznesu we Włoszech	125
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> jako instrument zarządzania płynnością finansową w transnarodowych korporacjach	135
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA jako alternatywna forma integracji gospodarczej. Z perspektywy krajów postkomunistycznych	144
Anna Chrzęściewska , Determinanty rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Indiach.....	157
Anna Czech , Kryzysy energetyczne we współczesnym świecie	167
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Europie w warunkach kryzysu	175

Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Polityka antykryzysowa Federacji Rosyjskiej na obszarze Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej	184
Małgorzata Czermińska , Swobody rynku wewnętrznego oraz wspólna polityka konkurencji Unii Europejskiej a konkurencyjność przedsiębiorstw...	195
Małgorzata Domiter , Znaczenie globalnych reguł prowadzenia wymiany handlowej ze szczególnym uwzględnieniem KNU dla krajów rozwijających się	208
Jerzy Dudziński , Uwagi o działalności inwestorów finansowych na rynkach towarowych.....	223
Bartosz Fortuński , Czy energetyka światowa integruje się z założeniami polityki energetycznej Unii Europejskiej?.....	234
Elżbieta Golemska , Nowe metody zarządzania logistyką międzynarodową w procesie umiędzynarodawiania polskich przedsiębiorstw	244
Eugeniusz Gostomski , Proces tworzenia unii bankowej w krajach Eurolandu	256
Małgorzata Graćik-Zajackowski , <i>Fair trade</i> : szansa czy zagrożenie dla rozwoju krajów Południa?	267
Tomasz Gutowski , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako główny sposób inwestowania korporacji transnarodowych w Polsce	277
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , Od uniwersytetu średniowiecznego do uniwersytetu trzeciej generacji	287
Rafał Hryniewiecki , Dyplomacja energetyczna – pomiędzy teorią a praktyką	298
Małgorzata Janicka , Liberalizacja przepływów kapitałowych wobec ewolucji międzynarodowego systemu walutowego	308
Anna H. Jankowiak , Japoński model komunikacji biznesowej a otwarcie japońskiej gospodarki na globalizację	319
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Zmiany na lokalnych rynkach pracy województwa podkarpackiego w aspekcie przeobrażeń trójsektorowej struktury zatrudnienia	327
Dorota Jarema , Odpowiedź ASEM na światowy kryzys finansowy	337
Bohdan Jeliński , Fundamentalne konsekwencje kryzysu gospodarki globalnej	346
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , Kryzys finansowy 2008 – analiza percepcji kryzysu przez społeczeństwo europejskie	357
Barbara Klimas , Kryzys państwa opiekuńczego i trudności w ograniczaniu społecznych funkcji państwa	368
Artur Klimek , Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych z krajów wschodzących do Polski	378
Karolina Klupś , Przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Ukrainie oraz ukraińskich inwestycji zagranicznych w latach 2004-2013	388
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Wpływ kryzysu na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw polskich	400
Agnieszka Konopelko , Polityka Unii Europejskiej wobec krajów regionu Kaukazu Południowego w kontekście globalnego kryzysu finansowego ..	410

Radosław Koszewski , Wykorzystanie zbiorów rozmytych w selekcji kandydatów do aliansu	421
Patrycja Krawczyk , Wpływ kryzysu rynków finansowych i bankowych w XXI wieku na ocenę ratingową wybranych państw	429
Anetta Kuna-Marszałek , Budowa powiązań nauki z biznesem – przegląd badań.....	439
Jarosław Kuśpit , Efekty ekonomiczne Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej wobec państw Europy Wschodniej w okresie kryzysu gospodarczego	450
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Kraj pochodzenia produktu we współczesnej gospodarce.....	459
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innowacyjność a konkurencyjność międzynarodowa polskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wyniki badań.....	469
Marek Maciejewski , Wiarygodność kredytowa państw w obliczu kryzysu finansów publicznych	480
Agnieszka Majka , Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego.....	493
Dominika Malchar-Michalska , Międzynarodowy handel zbożem w krajach o niskim dochodzie i deficycie żywnościowym w obliczu światowego wzrostu cen żywności w latach 2006-2011	502
Arkadiusz Malkowski , Rola zarządzania strategicznego w budowaniu konkurencyjnego regionu transgranicznego na przykładzie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013	513
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Creating a competitive region on the example of Pomerania Euroregion	523
Witold Małachowski , Polityka antykryzysowa Niemiec a integracja europejska	533
Jakub Marszałek , Emisja obligacji zamiennych w warunkach światowego kryzysu finansowego	545
Grzegorz Mazur , Nowy kształt powszechnego systemu preferencji celnych Unii Europejskiej	555
Lidia Mesjasz , Doświadczenia historyczne w zakresie niewypłacalności państw – wnioski dla współczesnej polityki gospodarczej.....	566
Joanna Michalczyk , Główne przesłanki bezpieczeństwa żywnościowego Polski i próba jego pomiaru.....	577
Wawrzyniec Michalczyk , Znaczenie wymiany wewnątrzgałęziowej w polskim handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi	592
Bartosz Michalski , Zaawansowanie technologiczne polskiego eksportu w pierwszej dekadzie XXI wieku	607

Tomasz Michałowski , Kryzys zadłużeniowy w strefie euro a trwałość relacji kursowej euro/frank CFA.....	619
Ewa Mińska-Struzik , Bariery rozwoju eksportu w polskich przedsiębiorstwach wysokiej techniki – wyniki badań własnych	630

Summaries

Franciszek Adameczuk , Economic cooperation in Polish-Czech border – spatial and institutional aspects.....	23
Marzena Adamczyk , The role of Financial Stability Board in preventing financial crises	32
Eric Ambukita , Foreign direct investment in Wielkopolska Voivodeship	42
Anna Barwińska-Małajowicz , High schools graduates in the context of (not) adjusting of educational offer to the employer expectations. Comparative analysis on the example of chosen regions in Poland and Germany	53
Zbigniew Bentyn , The political crisis and its logistic implications for international supply network	63
Zbigniew Binek , Minimizing the costs of introduction of euro in Poland – experience of countries entering the European Union in 2004 and own solutions.....	72
Joanna Bogolebska , The experience of global economy with global imbalances as a crisis-breeding element.....	84
Jarosław Brach , The position of Polish international road freight carriers on the European market of international road freight hauling – reasons behind the success	104
Magdalena Broszkiewicz , Creating value for shareholders as an instrument of growth and development of the investment attractiveness of modern capital markets.....	114
Dominika Brzęczek-Nester , Competitive position of Polish manufacturing in the context of foreign trade performance in the period 2006-2011	124
Katarzyna Brzozowska , The impact of financial crisis on the regulation environment in Italy	134
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> as a tool for liquidity management in transnational corporations	143
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA as an alternative form of economic integration. From the perspective of the post-communist countries.....	156
Anna Chrzęściewska , Determinants of foreign direct investment development in India.....	166
Anna Czech , Energy crises in contemporary world.....	174
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Sources of financing small and medium enterprises in Europe during the crisis	183
Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Anti-crisis policy of the Russian Federation in the area of the Eurasian Economic Community	194

Małgorzata Czermińska , Freedom of the internal market and the common EU competition policy and competitiveness of companies.....	207
Małgorzata Domiter , The importance of global trading rules with special regard to the Most Favoured Nation clause for developing countries.....	222
Jerzy Dudziński , Remarks on financial investors' engagement on commodity markets.....	233
Bartosz Fortuński , Is the global energy integrates with EU energy policy objectives?	243
Elżbieta Golemska , New methods of logistics management in the internationalization of Polish firms.....	255
Eugeniusz Gostomski , The process of creating the banking union in the eurozone	266
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski , Fair trade: an opportunity or a threat for the development of the South?	276
Tomasz Gutowski , Foreign direct investments as the main way of transnational corporations' investments in Poland.....	286
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , From the medieval university to the university of the third generation.....	297
Rafał Hryniewiecki , Energy diplomacy – theoretical framework and practical applications	307
Małgorzata Janicka , The liberalization of capital flows in the presence of the evolution of the international monetary system.....	318
Anna H. Jankowiak , Japanese business communication model and the opening of the Japanese economy to the process of globalization	327
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Changes on the local labor markets of the Podkarpackie Voivodeship in terms of the transformation of the three-sector structure of employment.....	336
Dorota Jarema , ASEM response to the global financial crisis	345
Bohdan Jeliński , Main consequences of global economy crisis	356
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , The crisis of 2008 – analysis of European society's perception of the phenomenon.....	367
Barbara Klimas , Crisis of the welfare state and difficulties in limiting the social functions of the state.....	377
Artur Klimek , Inflows of foreign direct investment from emerging economies to Poland.....	387
Karolina Klupś , Foreign direct investment in Ukraine and the Ukrainian foreign investment flows in the years 2004-2013	399
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Impact of economic crisis on Polish outward FDI	409
Agnieszka Konopelko , The European Union policy towards the countries of the South Caucasus region in the context of the global financial crisis.....	420
Radosław Koszewski , The use of fuzzy sets in the selection of candidates to an alliance	428

Patrycja Krawczyk , Impact of the crisis on financial and banking markets in the 21 st century on the rating of selected countries.....	438
Anetta Kuna-Marszałek , Building cooperation between science and business – literature review	449
Jarosław Kuśpit , Economic effects of the European Neighborhood Policy of the European Union towards the countries of Eastern Europe during the economic crisis	458
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Country of origin of a product in the modern economy	468
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innovativeness and international competitiveness of Polish industry. Research outcomes	479
Marek Maciejewski , The reliability of the states in the face of public finance crisis	492
Agnieszka Majka , Diversification of investment attractiveness of counties in the Podkarpackie Voivodeship.....	501
Dominika Malchar-Michalska , International cereal trade in Low-Income Food-Deficit Countries in the context of the world food price surge 2006-2011 ..	512
Arkadiusz Malkowski , Strategic management in building the competitive region on the example of Cross-border Co-operation Operational Programme of the Republic of Poland and the Czech Republic 2007-2013....	522
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Budowa konkurencyjnego regionu na przykładzie Euroregionu Pomerania.....	532
Witold Malachowski , Anti-crisis policy of Germany and European integration	544
Jakub Marszałek , Convertible bonds issuance in the time of world financial crisis	554
Grzegorz Mazur , A new shape of the Generalised System of Preferences of the European Union	565
Lidia Mesjasz , State insolvency – historical experience and lessons for current economic policy.....	576
Joanna Michalczyk , Main determinants of Poland’s food security and an attempt of its measuring	591
Wawrzyniec Michalczyk , The importance of intra-industry exchange in Polish foreign trade in agri-food products	606
Bartosz Michalski , Technological advancement of Polish exports in the first decade of the 21 st century	618
Tomasz Michalowski , Debt crisis in the eurozone and the sustainability of the euro/CFA franc rate.....	629
Ewa Mińska-Struzik , Barriers for exporting activities in Polish high-tech enterprises – own study results	640

Dorota Jarema

Uniwersytet Wrocławski

ODPOWIEDŹ ASEM NA ŚWIATOWY KRYZYS FINANSOWY

Streszczenie: W tym artykule zamierzam skupić się na odpowiedzi Forum ASEM na światowy kryzys ekonomiczny oraz finansowy. Tematyka ta jest obecna na obradach ASEM od roku 1998 i stanowi jedno z najważniejszych i największych wyzwań współczesnej gospodarki. Kwestia kryzysu finansowego była omawiana przede wszystkim podczas następujących szczytów ASEM: w Londynie (w 1998 roku), w Pekinie (w 2008 roku), w Brukseli (w 2010 roku) oraz w Wientian (w 2012 roku), zatem przede wszystkim te spotkania będą tematem artykułu.

Słowa kluczowe: ASEM, światowy kryzys finansowy, stosunki UE-Azja, szczyt ASEM.

1. Wstęp

ASEM, czyli Asia – Europe Meeting, to nieformalny proces dialogu i współpracy pomiędzy następującymi regionami: państwami Unii Europejskiej oraz Azją Wschodnią, Południową i Południowo-Wschodnią. Współpraca została zainicjowana w 1996 roku w Bangkoku. Głównym dokumentem regulującym zasady funkcjonowania dialogu ASEM jest Asia-Europe Cooperation Framework (AECF), przyjęty na szczycie londyńskim w 1998 roku, a następnie zmieniony podczas szczytu w Seulu w 2000 roku (AECF 2000 zawiera nowe, ważne zobowiązania w zakresie praw człowieka, rządów prawa oraz *good governance*, które to jednocześnie powinny wyznaczać cele procesu ASEM na pierwszą dekadę XXI wieku).

ASEM można uznać za element wspierający istniejące kontakty europejsko-azjatyckie. Nie jest ono substytutem innych bilateralnych i multilateralnych forów azjatycko-europejskich, ale powinno odgrywać rolę komplementarną w stosunku do nich, ułatwiając i stymulując procesy integracyjne¹.

2. Zasady funkcjonowania dialogu ASEM

Obecnie ASEM skupia 51 uczestników: 27 państw UE, Komisję Europejską, 10 państw członkowskich Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej,

¹ *Asia-Europe Meeting Fact Sheet*, http://eeas.europa.eu/asem/docs/factsheet_en.pdf [dostęp: 10.03.2013].

ASEAN, Sekretariat ASEAN, Chiny, Japonię, Republikę Korei, Mongolię, Indie, Pakistan, Nową Zelandię, Australię, Rosję, Bangladesz, Norwegię i Szwajcarię.

Współpraca w ramach dialogu ASEM opiera się na tzw. szczytach ASEM, które odbywają się co dwa lata w jednym z państw członkowskich. Szczyty są najwyższym szczeblem współpracy w ASEM – na nich podejmowane są główne decyzje forum. W szczytach uczestniczą szefowie państw lub rządów wraz z towarzyszącymi im ministrami (zwykle są to ministrowie spraw zagranicznych), przewodniczący Komisji Europejskiej oraz przedstawiciele innych zainteresowanych stron. Oprócz spotkań na szczycie w ramach dialogu ASEM regularnie odbywają się spotkania na innych szczeblach²:

- Spotkania Ministrów Spraw Zagranicznych ASEM (FMM) – odbywają się co dwa lata (w latach, w których nie odbywały się szczyty ASEM). Na tych spotkaniach poruszane są kwestie związane ze współpracą polityczną i innymi kwestiami poruszonymi w ramach dialogu ASEM (z wyłączeniem kwestii ekonomicznych), ponadto zadaniem tych spotkań jest ogólne koordynowanie ASEM i wspieranie jego rozwoju.
- Spotkania Ministrów Finansów ASEM (FinMM) – dotyczą przede wszystkim szeroko rozumianej współpracy w zakresie polityki finansowej (głównie wymiany poglądów na temat funkcjonowania globalnej struktury finansowej), zmiany i wdrażania procedur i regulacji w zakresie nadzoru w dziedzinie finansów, walki z praniem brudnych pieniędzy i współpracy w kwestiach celnych. W celu lepszej koordynacji współpracy grono to spotyka się dodatkowo, dwa razy w roku, w formie „Core Finance Group Meeting” w Waszyngtonie, w ramach spotkań Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego.
- Spotkania Ministrów Gospodarki ASEM (EMM) – odbywają się co dwa lata w celu pogłębienia i uzupełnienia obustronnej współpracy, głównym celem ich działań jest stworzenie wspólnej wizji współpracy gospodarczej w ramach ASEM oraz rozwijanie potencjału gospodarczego państw należących do ASEM. Uzupełnieniem tych spotkań są coroczne spotkania w ramach Asia-Europe Business Forum (AEBF), w których uczestniczą przedstawiciele sektora prywatnego członków ASEM.

Ponadto odbywają się również spotkania w ramach innych dziedzin współpracy, w tym: Konferencja Ministerialna w sprawie Nauki i Technologii, Spotkania Ministrów Środowiska (ENVMM) oraz Konferencja Ministerialna w sprawie Zarządzania Przepływami Migracyjnymi pomiędzy Europą i Azją³.

Głównym zadaniem ASEM jest rozwój współpracy w duchu wzajemnego poszanowania i równości w następujących obszarach⁴:

² *The Asia-Europe Meeting (ASEM) in Brief*, Ministerstwo Stosunków Zagranicznych Laosu, <http://www.asem9.la/show.php?id=10> [dostęp: 10.03.2013]. Schemat pełnej struktury ASEM jest dostępny m.in. w: strona internetowa *Transnational Institute*, <http://www.tni.org/sites/www.tni.org/archives/asem-offdocs/structure.pdf> [dostęp: 10.03.2013].

³ Strona internetowa *ASEMinfoboard – the official information platform on the Asia-Europe Meeting*, <http://www.aseminfoboard.org/> [dostęp: 20.01.2013].

⁴ Tamże.

- politycznym – zawiera w sobie takie zagadnienia, jak: walka z terroryzmem, migracje, dyskusja nad prawami człowieka, zmianami klimatycznymi i skutkami procesów globalizacji, wymiana ocen na temat bieżącej sytuacji w Azji, UE oraz najważniejszych wydarzeń na świecie;
- ekonomicznym – jest to głównie współpraca w zakresie znoszenia barier w handlu i inwestycjach oraz w zakresie reform polityki finansowej i społecznej, w ramach działalności na tym forum podejmuje się również kwestie związane z funkcjonowaniem WTO;
- kulturalnym – przede wszystkim obszar ten zawiera w sobie rozwój dialogu kulturalnego i cywilizacyjnego pomiędzy członkami ASEM oraz współpracę w zakresie kultury i szkolnictwa wyższego.

Warto również podkreślić, iż działalność ASEM jest widoczna również na poziomie globalnym – współpracuje on z innymi istniejącymi forami międzyregionalnymi, m.in. APEC (the Asia-Pacific Economic Cooperation) i FEALAC (Forum for East Asia-Latin America Cooperation). ASEM współdziała również z WTO (głównie w wypracowaniu regionalnych porozumień handlowych). Działając w zgodzie z zasadami ONZ, ASEM realizuje również projekty i inicjatywy na rzecz promocji multilateralizmu⁵.

3. Problem kryzysu ekonomicznego w obradach ASEM

Problematyka kryzysu ekonomicznego pojawiała się niejednokrotnie na obradach kolejnych szczytów ASEM, zwłaszcza na szczytach w Londynie (w 1998 roku), Pekinie (w 2008 roku), Brukseli (w 2010 roku), a także na ostatnim szczycie – w Wientian (w 2012 roku). I to właśnie na omówieniu postanowień tych spotkań pragnę skupić się w tym artykule.

4. Szczyt ASEM w Londynie

Kiedy w 1997 roku wybuchł azjatycki kryzys finansowy, w pierwszej kolejności objął on swoim zasięgiem Tajlandię, następnie przeobraził się w szersze zjawisko o charakterze nie tylko ekonomicznym, ale również społecznym, które objęło niemal cały region Azji Południowo-Wschodniej. Kryzys ten szczególnie negatywnie odbił się na gospodarce Japonii oraz Korei Południowej. Kryzys ten postawił początkowo pod znakiem zapytania dalsze rozwijanie procesu ASEM, jednakże pomimo pewnych

⁵ Tamże. W tym miejscu należy też wspomnieć o roli, jaką ASEM odgrywa w kształtowaniu pewnego porządku na poziomie ponadregionalnym – ASEM wypełnia i stabilizuje relacje na poziomie UE-państwa azjatyckie (podobnie jak na poziomie USA lub szerzej Ameryka Północna-państwa azjatyckie takim łącznikiem jest APEC, z kolei na poziomie UE-USA mamy do czynienia z Transatlantyckim Partnerstwem Gospodarczym), więcej na ten temat patrz: Y. Lay Hwee, *Taking stock of ASEM@10*, „PANORAMA. Insight into Southeast Asian and European Affairs”, Konrad Adenauer Stiftung, http://www.kas.de/wf/doc/kas_12013-1522-2-30.pdf?090525055339 [dostęp: 10.03.2013].

obaw i niepewności (zwłaszcza po stronie azjatyckiej) w 1998 roku udało się zorganizować II Szczyt ASEM⁶. Odbył się on w dniach 2-4 kwietnia 1998 roku w Londynie pod przewodnictwem premiera Wielkiej Brytanii – Tony’ego Blaira. Przede wszystkim podczas tego szczytu potwierdzono chęć dalszej współpracy w ramach ASEM oraz podsumowano jej dotychczasowe wyniki. Głównym tematem dyskusji był jednak azjatycki kryzys finansowy. Delegacje państw członkowskich UE podkreślały, że zależy im na wykorzystaniu szczytu w celu naprawy negatywnego obrazu gospodarek państw azjatyckich, powstałego w wyniku tamtejszego kryzysu gospodarczego. Według strony europejskiej państwa azjatyckie muszą kontynuować swoje wysiłki w reformowaniu swoich gospodarek, ponadto należy zapewnić większą przejrzystość w kwestii stosunków politycznych w tych państwach. Przy okazji pojawiły się również ostrzegawcze prognozy, zakładające, że jeżeli państwa azjatyckie nie uwzględnią powyższych wskazań, proces odbudowy ich gospodarek może być znacznie dłuższy i trudniejszy. Z drugiej strony przywódcy państw ASEAN zarzucali UE zbyt powolną odpowiedź na ich problemy i ograniczyli się głównie do obaw, czy kryzys wpłynie negatywnie na plany wprowadzenia wspólnej waluty euro w 1999 roku⁷.

W odpowiedzi na problemy gospodarcze państw azjatyckich, które wynikały z trwającego w Azji kryzysu gospodarczego, Unia Europejska poparła stworzenie specjalnego funduszu – Funduszu Zaufania ASEM, którego głównym celem była pomoc państwom azjatyckim w sfinansowaniu społecznych i ekonomicznych reform (które miały pomóc wyjść gospodarkom tych krajów z kryzysu lub zminimalizować jego negatywne skutki). Środki przeznaczone na ten fundusz wynosiły 20 mln euro, a ich wydatkowanie zostało podzielone na dwie fazy: pierwsza obejmowała lata 1998-2002, druga – 2002-2006⁸. Oprócz pomocy finansowej w postaci Funduszu Zaufania ASEM, państwa członkowskie UE zaoferowały krajom azjatyckim doradztwo techniczne oraz pomoc w restrukturyzacji sektora finansowego. Ponadto stwierdzono, iż utrzymanie otwartego rynku unijnego na towary pochodzące z państw azjatyckich powinno pomóc tym państwom w uzdrowieniu ich gospodarek. Tym samym podczas tego szczytu poparto plan wprowadzania ułatwień handlowych oraz plan promocji inwestycyjnej⁹.

Podczas spotkania w Londynie udało się również pokonać wcześniejsze zahamowania w rozwijaniu samego procesu ASEM. Szczyt potwierdził następujące kwestie, które pojawiły się zarówno podczas obrad szczytu, jak i w trakcie mniej formalnych rozmów pomiędzy poszczególnymi spotkaniami¹⁰:

⁶ R. Jakimowicz, *ASEM – problemy i wyzwania w pierwszej i drugiej dekadzie XXI w. w kontekście kryzysu Unii Europejskiej*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2012 (IX), nr 4, s. 135-136, <http://ksm.ka.edu.pl/tresc/4-2012-Jakimowicz.pdf> [dostęp: 10.03.2013].

⁷ *Asem 2: Guide to the issues*, BBC, z dnia 4.04.1998, http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/03/98/asem_2/71528.stm [dostęp: 20.01.2013].

⁸ *Building strong and lasting links with Asia*, Komisja Europejska UE, http://ec.europa.eu/europe-aid/where/asia/regional-cooperation/support-regional-integration/asem_en.htm [dostęp: 10.03.2013].

⁹ R. Jakimowicz, wyd. cyt., s. 136.

¹⁰ *Second Asia-Europe meeting, Chairman’s Statement*, s. 6-8, http://www.asem9.la/files/files/chairmans_statement_asem_2.pdf [dostęp: 10.03.2013].

- Dialog ASEM ma być oparty na zasadach partnerstwa, wzajemnego szacunku i obustronnych korzyści.
- Musi być to proces otwarty i ewolucyjny, a jego rozszerzenie powinno następować w wyniku konsensusu pomiędzy stronami.
- Jako dialog nieformalny, ASEM nie musi zostać zinstytucjonalizowane, natomiast współpraca w ramach dialogu powinna stymulować i ułatwiać postęp w ramach innych forów współpracy międzynarodowej.
- Oprócz współpracy międzyrządowej ASEM powinno wspierać współpracę na poziomie społecznym, wymianę naukową i kulturalną oraz współpracę w ramach sektora prywatnego.

5. Szczyt ASEM w Pekinie

Siódmy szczyt ASEM miał miejsce w Pekinie w dniach 24-25 października 2008 roku. Odbył się on w cieniu zdecydowanie trudnej sytuacji gospodarczej na świecie spowodowanej kryzysem finansowym, zapoczątkowanym w Stanach Zjednoczonych, a następnie stopniowo obejmującym poszczególne kraje należące do Unii Europejskiej. Kryzys rozpoczął się od ogłoszenia upadłości przez jeden z większych banków inwestycyjnych w USA – banku Lehman Brothers, co spowodowało wzrost nieufności w sektorze bankowym i w następstwie „napędzało kryzys”. Należy pamiętać, że pokłosie tego kryzysu dotknęło także państwa azjatyckie – wiele spośród nich zanotowało spadek PKB¹¹. W efekcie tego kryzysu możemy do dnia dzisiejszego obserwować największą od zakończenia II wojny światowej recesję, która objęła niemal wszystkie duże gospodarki na świecie¹².

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, iż w niektórych państwach azjatyckich, zwłaszcza w Chinach i Indiach, recesja przybrała znacznie mniejsze rozmiary niż np. w państwach członkowskich Unii Europejskiej czy też niektórych państwach powstałych w wyniku rozpadu ZSRR. Jest to związane z zastosowaniem przez część państw azjatyckich (głównie Chiny, Indie, państwa należące do ASEAN) szerokich pakietów pomocowych, mających na celu stymulację gospodarki i utrzymanie wzrostu gospodarczego¹³. Podczas szczytu ASEM strona chińska zobowiązała się do wniesienia istotnego wkładu w walkę z kryzysem; przy okazji tego oświadczenia wyrażono przekonanie, że współpraca pomiędzy stronami pozwoli im łatwiej przetrwać złą koniunkturę i wpłynie na ustabilizowanie gospodarki światowej¹⁴. Podczas

¹¹ Więcej na temat wpływu światowego kryzysu gospodarczego na gospodarki państw rozwijających się patrz: *Światowy kryzys gospodarczy i jego wpływ na kraje rozwijające się*, GDRG Policy Papers nr 1, Global Development Research Group, Warszawa 2009, [http://www.gdrg.pl/attachments/124_POLICY_PAPERS_Nr_1_2009\(1\).pdf](http://www.gdrg.pl/attachments/124_POLICY_PAPERS_Nr_1_2009(1).pdf) [dostęp: 10.03.2013].

¹² R. Jakimowicz, wyd. cyt., s. 144-145.

¹³ *Światowy kryzys gospodarczy ...*

¹⁴ *ASEM summit closed session focuses on global financial crisis*, Xinhuanet, http://news.xinhuanet.com/english/2008-10/24/content_10247936.htm [dostęp: 10.03.2013].

szczytu zostały również podjęte kwestie zabezpieczenia dostaw żywności, usuwania skutków klęsk żywiołowych, promowania zrównoważonego rozwoju i pogłębiania dialogu między cywilizacjami.

W oświadczeniu przewodniczącego, ogólnie rzecz biorąc, powtórzono wcześniejsze zobowiązania, ponadto omówiono bieżącą sytuację w obu regionach, skupiając się szczególnie na kwestiach związanych z Półwyspem Koreańskim i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych, które dotknęły państwa azjatyckie w ostatnich latach. W kwestiach gospodarczych dominowały zagadnienia związane z przeciwdziałaniem skutkom kryzysu finansowego oraz rozwojem poszczególnych państw. Przedstawiciele poszczególnych państw wyrazili również swoje zaniepokojenie problemami z zakończeniem Rundy Doha oraz wzrastającą nierównością pośród państw. Szeroko dyskutowano również problematykę realizacji Milenijnych Celów Rozwoju. W kwestiach kulturowych i społecznych strony pozytywnie oceniły zaangażowanie w ich rozwijanie. W zakresie rozszerzania i przyszłości współpracy w ramach ASEM zatwierdzono program prac ASEM na lata 2008-2010, a także pozytywnie oceniono współpracę pomiędzy poszczególnymi przewodnictwami szczytów i współpracę na poziomie przedstawicielstw dyplomatycznych¹⁵.

Kolejnym dokumentem przyjętym podczas tego szczytu była Deklaracja w sprawie zrównoważonego rozwoju¹⁶, w której przedstawiciele państw zwracają uwagę na ciągłą aktualność zagadnień związanych z problematyką zrównoważonego rozwoju; podkreślają oni, że rozwój gospodarczy w żaden sposób nie może odbywać się kosztem środowiska naturalnego. Ponadto potwierdzają aktualność i konieczność realizacji Milenijnych Celów Rozwoju oraz stworzenia wspólnej wizji globalnych działań w kwestiach zarówno społecznych, jak i ochrony środowiska i rozwoju. Dodatkowo uznają kluczową rolę rozwijania i wymiany technologii w dziedzinie ochrony środowiska i przemysłu, wzywają do dywersyfikacji i zabezpieczenia źródeł energii, a także zaznaczają rolę spójności społecznej i niwelowania różnic rozwojowych w globalnym rozwoju, upowszechnianiu dobrobytu i ulepszeniu warunków życiowych ludności na całym świecie¹⁷.

6. Szczyt ASEM w Brukseli

Ósmy z kolei szczyt ASEM odbył się w dniach 4-5 października 2010 roku w Brukseli. Podczas szczytu rozmawiano po raz kolejny głównie na temat światowego kryzysu gospodarczego i sposobów jego zwalczania (od 2010 roku kryzys finansowy, związany głównie z poziomem zadłużenia publicznego, stał się szczególnie ważną i niebezpieczną z punktu widzenia gospodarki państw członkowskich UE kwestią).

Na koniec szczytu wydano dwie deklaracje: Deklarację przewodniczącego ASEM na temat szczęścia i powagi oraz Deklarację ASEM 8 na temat umacniania

¹⁵ http://www.asem7.cn/misc/2008-10/25/content_57457.htm [dostęp: 20.01.2013].

¹⁶ *Deklaracja w sprawie zrównoważonego rozwoju*, http://www.asem7.cn/misc/2008-10/25/content_57456.htm [dostęp: 20.01.2013].

¹⁷ Tamże.

efektywności globalnego zarządzania gospodarczego. Liderzy państw należących do ASEM szczególnie podkreślali problemy wynikające z bardzo szybko rozrastającego się zadłużenia publicznego (jak to miało miejsce np. w Grecji i Japonii) oraz braku równowagi ekonomicznej w skali globalnej¹⁸. Sporo uwagi poświęcono również kwestii zrównoważonego rozwoju (czyli rozwoju zarówno w sferze ekonomicznej, jak i w sferze społecznej, przy jednoczesnym poszanowaniu dla środowiska naturalnego), w związku z czym zostały zaproponowane dwie inicjatywy: Forum ASEM na temat „zielonego wzrostu” oraz Forum ASEM na temat sieci bezpieczeństwa społecznego (które zostały szczególnie pozytywnie przyjęte przez Holandię, Wielką Brytanię, Niemcy, Finlandię oraz Koreę Południową)¹⁹. Podczas szczytu kanclerz Niemiec Angela Merkel oraz prezydent Francji Nicolas Sarkozy wspólnie podkreślali znaczenie rozwoju państw azjatyckich w zwalczaniu globalnego kryzysu, z kolei przywódcy azjatyccy apelowali o zahamowanie niezwykle ścisłych planów oszczędności przedstawianych przez kolejne państwa europejskie.

7. Szczyt ASEM w Wientian

Dziewiąty Szczyt ASEM miał miejsce w dniach 5-6 listopada 2012 roku w Wientian, w Laosie, a jego hasło przewodnie brzmiało: „Przyjaciele dla Pokoju, Współpracy i Pomyślności”²⁰. Podczas tego szczytu do grona państw uczestniczących dialogu ASEM dołączyły: Bangladesz, Norwegia i Szwajcaria. Spotkanie to dało przywódcom państw i reprezentantom organizacji uczestniczących w forum możliwość omówienia wielu regionalnych i międzynarodowych kwestii, będących przedmiotem zainteresowania stron. Skupiono się głównie, podobnie jak na ostatnich dwóch spotkaniach, na problematyce kryzysu finansowego i metodach przeciwdziałania jego skutkom, kwestiach bezpieczeństwa energetycznego i żywnościowego, zmianach klimatycznych, przeciwdziałaniu skutkom klęsk żywiołowych, współpracy społeczno-kulturalnej, a także na przedyskutowaniu kierunku, w jakim powinien rozwijać się dialog ASEM.

Liderzy poszczególnych państw podkreślali konieczność kontynuowania i zacieśniania współpracy ekonomicznej pomiędzy Unią Europejską i państwami azjatyckimi w celu szybszego zwalczania skutków kryzysu finansowego. Zaakcentowano kwestie społeczne, zwłaszcza związane z rynkiem pracy – przede wszystkim podkreślano konieczność uelastycznienia rynku pracy, zwłaszcza zmniejszania bezrobocia wśród ludzi młodych, a także potrzeby odbudowy zaufania wobec rynków finansowych, wprowadzenia warunków sprzyjających rozwojowi ekonomicznemu, np. poprzez dalsze zacieśnianie współpracy gospodarczej pomiędzy państwami należącymi do ASEM, w tym także w obszarze małych i średnich przedsiębiorstw²¹.

¹⁸ R. Jakimowicz, wyd. cyt., s. 147-149.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Więcej na temat Dziewiątego Szczytu ASEM patrz: *ASEM Infoboard*, <http://www.aseminfoboard.org/2011-12-22-05-56-13/event/344-asem-9-summit.html> [dostęp: 20.01.2013].

²¹ *Chair's Statement of the 9th ASEM Summit*, <http://www.asem9.la/files/files/Final%20Chair's%20Statement%20as%20of%206%20November%202012.pdf> [dostęp: 20.01.2013].

8. Podsumowanie

Podsumowując dotychczasowe działanie forum ASEM, ciężko o jednoznaczną ocenę. Z jednej strony niewątpliwie współpraca na forum ASEM stanowi szczytną inicjatywę, która pozytywnie wpłynęła na stan współpracy międzyregionalnej pomiędzy Europą i Azją. ASEM stanowi miejsce wymiany opinii i poglądów oraz do pewnego stopnia również konsultacji pomiędzy liderami poszczególnych państw tworzących to forum. Umożliwienie tego typu konsultacji wydaje się szczególnie ważne w dobie kryzysów – pozwala na wymianę koncepcji i „recept” na rozwiązanie problemów ekonomicznych. Jednocześnie (przynajmniej w teorii) powoduje zwiększenie wzajemnego zaufania pomiędzy państwami (co jest, jak pokazał przykład z lat 2008-2009, szczególnie ważne podczas podejmowania działań mających na celu zahamowanie kryzysu). Z drugiej strony ASEM zabrakło instrumentów oraz pewnego stopnia sformalizowania pozwalającego na podejmowanie konkretnych zobowiązań i zawieranie porozumień. W ASEM (z drobnymi wyjątkami, jak np. Fundusz Zaufania ASEM) mamy głównie do czynienia z niewiążącymi deklaracjami, które czasami są na dodatek mało konkretne, a poszczególne problemy mają tendencje do „powtarzania się” na kolejnych spotkaniach ASEM (przykładem są tu kwestie polityczne, np. ochrona praw człowieka, walka z terroryzmem etc.).

Podsumowując rolę ASEM w zwalczaniu kryzysów ekonomicznych i podejmowanie przez to forum kwestii z nimi związanych: ASEM jako forum wymiany opinii i konsultacji odgrywa swoją rolę dość dobrze, lecz nie ma odpowiednich instrumentów i kompetencji do podejmowania konkretnych działań. Nie znaczy to jednak, że nie będzie ono miało takiej możliwości w przyszłości. Podobnie jak sam proces globalizacji, stosunki międzyregionalne mają tendencję do zacieśniania się. Poszczególne partnerzy są coraz ściślej ze sobą związani (co doskonale ilustruje rozprzestrzenienie się kryzysu finansowego w latach 2008-2012), sądzę więc, że z czasem konieczność wymusi na obu stronach dalsze zacieśnianie współpracy.

Literatura

- ASEM 2: Guide to the issues*, BBC, z dnia 4.04.1998, http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/03/98/asem_2/71528.stm.
- Asia-Europe Meeting Fact Sheet*, http://eeas.europa.eu/asem/docs/factsheet_en.pdf.
- ASEM in its Tenth Year Looking Back, Looking Forward. An evaluation of ASEM in its first decade and an exploration of its future possibilities*, University of Helsinki Network for European Studies, Helsinki 2006, <http://www.mofa.go.jp/policy/economy/asem/tenth/report3.pdf>.
- ASEM summit closed session focuses on global financial crisis*, Xinhuanet, http://news.xinhuanet.com/english/2008-10/24/content_10247936.htm.
- Building strong and lasting links with Asia*, Komisja Europejska UE, http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/support-regional-integration/asem_en.htm.
- Chair's Statement of the 9th ASEM Summit*, <http://www.asem9.la/files/files/Final%20Chair's%20Statement%20as%20of%206%20November%202012.pdf>.

- Chair's Statement of the 9th Asia-Europe Meeting*, Bruksela 2010, http://www.asem9.la/files/files/chairmans_statement_asem_8.pdf.
- Chair's Statement of the Seventh Asia-Europe Meeting*, Pekin 2008, http://www.asem9.la/files/files/chairmans_statement_asem_7.pdf.
- Deklaracja w sprawie zrównoważonego rozwoju*, http://www.asem7.cn/misc/2008-10/25/content_57456.htm.
- Hwee Y.L., *Taking stock of ASEM@10*, „PANORAMA. Insight into Southeast Asian and European Affairs”, Konrad Adenauer Stiftung, http://www.kas.de/wf/doc/kas_12013-1522-2-30.pdf?090525055339.
- Hwee Y.L., López L., *Regionalism and interregionalism in the ASEM context. Current dynamics and theoretical approaches*, „Documentos CITO B”, Nr Asia 23, Fundacio CITO B, Barcelona 2008, http://www.cidob.org/en/content/download/9506/116555/file/doc_asia_23.pdf.
- Jakimowicz R., *ASEM – problemy i wyzwania w pierwszej i drugiej dekadzie XXI w. w kontekście kryzysu Unii Europejskiej*, „Kraakowskie Studia Międzynarodowe” 2012 (IX), nr 4, s. 135-136, <http://ksm.ka.edu.pl/tresc/4-2012-Jakimowicz.pdf>.
- Second Asia-Europe meeting, Chairman's Statement*, Londyn 1998, http://www.asem9.la/files/files/chairmans_statement_asem_2.pdf.
- Strona internetowa VII Szczytu ASEM w Pekinie, <http://www.asem7.cn>.
- Strona internetowa IX Szczytu ASEM w Wientien, <http://www.asem9.la>.
- Strona internetowa ASEM infoboard – the official information platform on the Asia – Europe Meeting, <http://www.aseminfoboard.org/>.
- Strona internetowa Komisji Europejskiej EU, źródło: <http://ec.europa.eu/>.
- Światowy kryzys gospodarczy i jego wpływ na kraje rozwijające się*, GDRG Policy Papers nr 1, Global Development Research Group, Warszawa 2009, [http://www.gdrp.pl/attachments/124_POLICY_PAPERS_Nr_1_2009\(1\).pdf](http://www.gdrp.pl/attachments/124_POLICY_PAPERS_Nr_1_2009(1).pdf).
- The Asia-Europe Meeting (ASEM) in Brief*, Ministerstwo Stosunków Zagranicznych Laosu, <http://www.asem9.la/show.php?id=10>.

ASEM RESPONSE TO THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS

Summary: This article is focused on ASEM response to the global economic and financial crisis. Since 1998 Asia – Europe Meeting has been accompanied by financial and economic crises, which are one of the most important and biggest challenges of modern economy. The issue of financial crisis was one of the main problems during four ASEM summits: in London (1998), in Beijing (2008), in Brussels (2010) and in Vientiane (2012).

Keywords: ASEM, Asia – Europa Meeting, word financial crisis, ASEM Summit.